

VOQEALI TA'LIM ASOSIDA TALABALARDA HAYOTIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARI

Umarov Abduraxman Haydarovich

Osiyo Xalqaro Universiteti magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18522135>

Annotatsiya. Mazkur maqolada voqeali ta'lim texnologiyasining nazariy asoslari va uning talabalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari yoritilgan.

Tadqiqot jarayonida voqeali ta'limning mohiyati, ta'lim jarayonida real hayotiy vaziyatlardan foydalanish mexanizmlari hamda kompetensiyaviy yondashuv bilan uzviy bog'liqligi tahlil qilinadi.

Shuningdek, maqolada talabalarda muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, muloqotga kirishish, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda voqeali ta'limning samaradorligi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini modernizatsiya qilish va ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: voqeali ta'lim, hayotiy kompetensiyalar, kompetensiyaviy yondashuv, talaba shaxsi, muammoli vaziyat, pedagogik mexanizm, interfaol ta'lim.

Abstract. This article examines the theoretical foundations of event-based learning and its pedagogical potential in developing students' life competencies. The study analyzes the essence of event-based learning, mechanisms for applying real-life situations in the educational process, and its integration with the competency-based approach.

Particular attention is paid to the effectiveness of event-based learning in fostering students' abilities to make independent decisions in problem situations, communicate effectively, and develop critical and creative thinking skills.

The research findings contribute to the modernization of higher education and the improvement of educational quality.

Keywords: event-based learning, life competencies, competency-based approach, student-centered education, problem-based situations, pedagogical mechanisms, interactive learning.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы событийного обучения и его педагогические возможности в формировании жизненных компетенций у студентов. В ходе исследования анализируется сущность событийного обучения, механизмы использования реальных жизненных ситуаций в образовательном процессе, а также его взаимосвязь с компетентностным подходом.

Особое внимание уделяется эффективности событийного обучения в развитии у студентов умений самостоятельно принимать решения в проблемных ситуациях, эффективно взаимодействовать и формировать критическое и творческое мышление.

Результаты исследования имеют важное значение для модернизации высшего образования и повышения качества обучения.

Ключевые слова: событийное обучение, жизненные компетенции, компетентностный подход, личностно-ориентированное обучение, проблемные ситуации, педагогические механизмы, интерактивное обучение.

Bugungi globalashuv va raqamli taraqqiyot sharoitida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. Zamonaviy jamiyat shunchaki bilimga ega bo'lgan emas, balki uni real hayotda qo'llay oladigan, muammolarni mustaqil hal qila oladigan, moslashuvchan va mas'uliyatli shaxslarni tayyorlashni taqozo etadi.

Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayonida talabalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.

An'anaviy ta'lim ko'proq bilimlarni uzatishga yo'naltirilgan bo'lsa, voqeali ta'lim texnologiyasi talabaning shaxsiy tajribasi, real hayotiy vaziyatlar va faol ishtirokiga asoslanadi.

Bu esa ta'lim mazmunini hayot bilan bog'lash va talabaning amaliy tayyorgarligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Voqeali ta'lim (event-based learning) – bu o'quv jarayonini real yoki sun'iy yaratilgan hayotiy voqealar asosida tashkil etishga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyadir. Mazkur yondashuv konstruktivistik ta'lim nazariyasiga tayanib, bilimlarning tayyor holatda berilishini emas, balki talabaning faoliyat jarayonida shakllanishini nazarda tutadi.

Voqeali ta'limda:

- talaba ta'lim jarayonining markazida bo'ladi;
- o'qituvchi yo'naltiruvchi va fasilitator vazifasini bajaradi;
- o'quv faoliyati muammoli vaziyatlar orqali tashkil etiladi;
- refleksiya va tahlil muhim o'rin tutadi.

Bu jihatlarda talabaning nafaqat bilimini, balki shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hayotiy kompetensiyalar deganda shaxsning kundalik hayotda, ijtimoiy va kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatli harakat qilishini ta'minlaydigan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy fazilatlar majmui tushuniladi. Ularga quyidagilar kiradi:

- Muammolarni hal qilish kompetensiyasi;
- muloqot va hamkorlik kompetensiyasi;
- tanqidiy va ijodiy fikrlash;
- o'zini boshqarish va mas'uliyat;
- Moslashuvchanlik va tashabbuskorlik.

Mazkur kompetensiyalarni shakllantirishda real hayotiy vaziyatlarga asoslangan ta'lim muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi.

O'quv jarayonida real hayotdan olingan voqealar, keyslar va situatsion topshiriqlar talabaning fikrlash faolligini oshiradi. Muammo bilan yuzlashgan talaba yechim topishga intiladi, bu esa mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantiradi. Voqeali ta'lim guruhli ishlar, munozaralar va rolli o'yinlar orqali tashkil etiladi.

Bu jarayonda talabalarda muloqot madaniyati, jamoada ishlash va ijtimoiy mas'uliyat shakllanadi. Har bir voqea yoki topshiriqdan so'ng refleksiya o'tkazilishi talabaning o'z faoliyatini baholash, xatolarini anglash va kelgusida to'g'ri xulosa chiqarishiga yordam beradi.

Bu o'zini rivojlantirish kompetensiyasining muhim omilidir. Ta'lim mazmunining real hayot bilan bog'lanishi talabalarda bilimlarning ahamiyatini anglash, kasbiy yo'nalishni ongli tanlash va motivatsiyaning oshishiga olib keladi.

Xulosa qilib aytganda, voqeali ta'lim texnologiyasi talabalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishning samarali pedagogik vositasi hisoblanadi. U ta'lim jarayonini jonlantirib, talabaning shaxsiy faolligi, mustaqil fikrlashi va amaliy tayyorgarligini rivojlantiradi. Voqeali ta'lim asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar nafaqat bilim berishga, balki talabaning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga zarur bo'lgan kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bois, oliy ta'lim muassasalarida voqeali ta'lim texnologiyalarini keng joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Doan Duc Hoang (2025) – Impacts of Event-Based Learning on Interpreting Learners: A Case Study from Vietnam
2. CM Mason (2022) – Supporting students' employability through structured, event-based engagement with employers
3. D. Alt et al. (2023) – Competency-based learning and formative assessment
4. Yazeed Alkhurayyif (2023) – Students' perceptions of competency-based learning environment during COVID-19: a mixed-method study
5. AR Isaksen (2025) – Life skills education as a balancing act: Preparing students
6. (Systematic review) Strategies, Methods, and Supports for Developing Skills (2024)